

PŘÍPRAVA A VEDENÍ FRONTOVÉHO PROTIÚDERU NA POČÁTKU VÁLKY

Důležitým úkolem v obranné operaci frontu a současně i projevem aktivity obrany je vedení rozhodných protiúderů na nepřítele, který se vklíní do obrany nebo pronikl do hloubky obrany.

Frontový protiúder je plánován v jedné nebo dvou variantách, a to podle možných směrů útoku hlavního a dalších nepřátelských uskupení.

V soudobých operacích se značně zvýšily možnosti armády v obraně při ničení útočících uskupení nepřítele vedením protiúderů jak armádních, tak i frontových. Je to důsledek zvětšení palebné a úderné síly a manévrovací schopnosti vojsk.

Vedením mohutného protiúderu je možné dosáhnout, při způsobení rozhodných ztrát útočícímu nepříteli, zastavení jeho útoku nebo zničení pronikajícího uskupení a obnovení situace na frontě. V některých případech se mohou vytvořit i příznivé podmínky pro přechod do rozhodného útoku. Na základě zkušeností z Velké vlastenecké války a teorie operačního umění je třeba protiúder právem považovat za nejaktivnější a nejrozhodnější způsob ničení nepřítele, který se vklíní do naší obrany. Protiúder může být rozhodujícím momentem frontové obranné operace, neboť brání se vojska jeho vedením vynakládají maximální úsilí k dosažení náhlé změny situace ve svůj prospěch s cílem zmocnit se iniciativy na daném směru.

Frontový protiúder bude zpravidla veden při boji o armádní obranné čáry i před frontovými pásmy ke zničení hlavních sil nepřítele na rozhodujícím směru. Na ostatních směrech se boj s útočícím nepřítelem může vést silami armád prvního sledu. Kromě toho je v operaci k odrážení nepřátelského útoku zcela přípustné i vedení frontového protiúderu v taktické hloubce obrany, a to současně s armádními

protiúderi, jestliže situace umožňuje nebo vyžaduje dříve vytvořit podmínky pro přechod k rozhodnému protiúderu.

Podstata frontového protiúderu spočívá ve vedení hromadných palebných úderů na pronikající nepřátelské uskupení a v rychlém mohutném úderu druhého sledu frontu s cílem zničit toto uskupení a ovládnout důležité čáry v pásmu obrany provosledových armád (armády), popřípadě přejít k vedení útočné operace.

Protiúder se může vést buď na předem plánovaném směru, nebo na těch směrech, kde je jeho vedení z hlediska vzniklé situace nejúčelnější. Jestliže se nepřítel prolomil na dvou nebo několika směrech, musí se protiúder vést s cílem zničit hlavní uskupení nepřítele. Ostatní nepřátelská uskupení se ničí buď armádními protiúderi, nebo dalším frontovým protiúderem.

Výhodnější je vést protiúder podle jedné z dříve rozhodnutých variant. V tomto případě je snazší příprava protiúderu, neboť se využívají předem připravené čáry rozvinutí a osy přesunu vojsk, jednodušší bude i vytvoření protiúderného uskupení a organizace jeho bojové činnosti. Může však dojít i k tomu, že bojová činnost v pásmu frontu se bude vyvíjet takovým způsobem, který nedovolí vést protiúder podle předem stanovených variant. V těchto případech bude třeba podstatně změnit nebo opravit původně přijatý plán. Týká se to zvláště cíle protiúderu, způsobu jeho vedení a někdy i složení protiúderného uskupení.

Při stanovení doby vedení protiúderu se bere v úvahu vzniklá situace, možnost její změny do zahájení protiúderu, vzdálenost druhých sledů a záloh od čar rozvinutí a pohotovost vojsk k činnosti. K vedení frontového protiúderu budou nejvýhodnější takové podmínky, kdy je zachována bojeschopnost bránících se vojsk frontu

a odolnost obrany na křídlech vklínivšího se uskupení a daří se zpomalovat útok nepřitele, který utrpěl těžké ztráty a byl přinucen zasadit své bližší zálohy.

Podle zkušeností ze cvičení může být celková doba potřebná pro bezprostřední přípravu frontového protiúderu až 24 hodin a podle předem zpracované varianty 7 až 12 hodin (na přípravu armádního protiúderu analogicky až 12 hodin a 4 až 6 hodin). Frontový protiúder je nejvýhodnější vést do boku vklínivšího se nepřitele. To zabezpečuje nejpriznivější podmínky proniknutí do jeho týlu.

Nejrozhodnějším a neefektivnějším je protiúder do obou boků nepřátelského uskupení. Tento způsob je možný za situace, kdy se vojska prvního sledu pevně drží na bocích úderného uskupení nepřitele a front bude mít dostatek sil, aby vytvořil nezbytnou převahu na dvou vybraných směrech. Bude-li mít velitel frontu k dispozici pouze omezený počet sil k vedení protiúderu, pak nejvhodnějším může být úder do jednoho boku nepřitele. Tento způsob umožňuje hromadně použít vojska a prostředky k vedení protiúderu a vytvořit na zvoleném směru nezbytnou převahu nad nepřitelem. Tohoto způsobu lze použít i v těch případech, kdy je možné uskupení nepřitele přilákat k jakékoli přírodní překážce (např. ke břehu řeky, k horám apod.) a tak rychleji ukončit jeho zničení.

V řadě případů, zvláště v podmínkách bojové činnosti za použití jaderných zbraní, se může frontový protiúder vést čelně. To umožňuje dosáhnout překvapení a efektivněji využít výsledků vlastních jaderných úderů, vedených na hlavní uskupení nepřitele, které je zpravidla v prostoru největšího vklínění do obrany frontu s cílem rozdělit a zničit nepřátelské uskupení po částech.

Při vedení protiúderu je třeba, aby se jej zúčastnil co možná největší počet svazků a útvarů nejen druhého, ale i prvního sledu frontu. To znamená, že by se jej měla zúčastnit vojska druhého sledu a divize vševojskové zálohy frontu, zachované zálohy armád prvního sledu, frontové a vojskové letectvo, raketové svazky a útvary frontu i armád, frontové a armádní svazky a útvary PVO, útvary REB, protitankové zálohy a pohyblivé oddáry zátarasovací. Tankové divize a pluky je účelné použít zpravidla v prvním sledu na směru hlavního úderu.

Je důležité dbát na to, aby nedošlo k rozptýlení sil a prostředků a soustředit jejich úsilí proti hlavnímu uskupení ne-

přitele ve prospěch frontového protiúderu.

Cíl a způsob vedení frontového protiúderu může zásadně ovlivnit činnost sousedů. Jestliže sousední front bude útočit, může se úderné uskupení nepřitele v pásmu frontu dostat do nevýhodné situace z hlediska zranitelnosti svého boku a týlu. Tato okolnost může příznivě ovlivnit vedení frontového protiúderu s rozhodným cílem — obklíčit a zničit hlavní síly útočícího nepřátelského uskupení v součinnosti se sousedním frontem, popřípadě v součinnosti s jednou z armád sousedního frontu. K vedení protiúderu v součinnosti se sousedním frontem může dojít i v obranné operaci jak našeho, tak sousedního frontu v případě vklínění nepřátelského uskupení na styku dvou frontů. V tomto případě může být k vedení společného protiúderu v každém frontu vytvořeno jedno silné protiúderné uskupení. Koordinace činnosti při vedení takového protiúderu bude záležitostí hlavního velení na válčišti.

Rozhodnutí o způsobu vedení protiúderu bude ovlivňovat rovněž situace vojsk, která mají vytvořit protiúderné uskupení. V podmínkách dokončování mobilizačního rozvinutí vojsk mohou být některé svazky ve značné vzdálenosti od stanovené čáry vedení protiúderu. Uvažujeme-li nutnost přeskupení dalších svazků z jiných směrů, může přesun k vedení protiúderu do boku pronikajícího nepřitele vyžadovat mnoho času. S tím musí velitel frontu při přijetí rozhodnutí počítat.

Před přijetím rozhodnutí k vedení protiúderu velitel frontu všestranně hodnotí situaci, která vznikla v průběhu obranného sražení.

Štáb frontu společně s veliteli a náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb zabezpečuje včasné shromáždění, zpracování a vyhodnocení zpráv o situaci a připravuje veliteli frontu potřebné počty k přijetí rozhodnutí pro vedení protiúderu. Jeho závěr ze zhodnocení nepřitele stanoví jeho pravděpodobný záměr, směr další činnosti nepřátelského uskupení, které se vklínilo do sestavy vojsk frontu (prvosledových armád nebo prvosledové armády), jeho složení, možný další způsob činnosti, rozmístění jeho záloh, pravděpodobné směry a dobu jejich zasažení do sražení. Při hodnocení situace vlastních vojsk velitel frontu hodnotí jednak možnosti frontu z hlediska ničení hlavního úderného uskupení nepřitele, které se vklínilo do sestavy frontu, a odražení úderů nepřitele na dalších směrech, jednak poměr sil a prostředků (celkový,

po směrech a v úseku protiúderu).

V rozhodnutí pro frontový protiúder velitel frontu se zřetelem na vzniklou situaci a její možný vývoj určuje:

- uskupení nepřítele, které je třeba zničit,

- složení a uskupení vojsk a letectva frontu, které se zúčastní protiúderu,

- objekty, dobu a způsob jaderného (nebo jen palebného) ničení,

- jednu až dvě čáry rozvinutí, směry úderu a úkoly druhého sledu frontu a ostatních vojsk, která se zúčastní protiúderu,

- úkoly armád prvního sledu k zabezpečení zasazení protiúderného uskupení a jeho bojové činnosti při zahájení protiúderu,

- úkoly vojska PVO a stíhacího letectva k překrytí protiúderného uskupení,

- úkoly protitankových záloh a pohyblivých odřadů zatarasovacích,

- způsob součinnosti vojsk a letectva při vedení protiúderu,

- organizaci všestranného zabezpečení a velení vojskům,

- dobu pohotovosti k protiúderu.

Důležitými momenty při přijetí rozhodnutí velitele frontu pro vedení protiúderu je stanovení jeho času, směru a způsobu. Při stanovení času vedení protiúderu se bere do úvahy rovněž možnost změny situace k době jeho zahájení, vzdálenost druhých sledů a záloh frontu od čáry rozvinutí a pohotovosti vojsk k plnění úkolů.

Vlastní příprava frontového protiúderu plánovaného v několika variantách (jedna až tři) je realizována v plánu vedení frontového protiúderu, který je součástí plánu operace. Zpracovává se zpravidla na mapě většího měřítka.

Na mapě by mělo být uvedeno:

- vyhodnocení sil a prostředků nepřítele, jeho zámyslu a možností,

- situace a úkoly vojsk prvního sledu, bránících se na směru plánovaného protiúderu,

- prostory a doba soustředění svazků druhého sledu, záloh a posilových prostředků protiúderného uskupení,

- osy přesunu, prostory a doba zařazení posilových prostředků do sestavy protiúderného uskupení a čáry zasazení,

- úkoly svazu, který vede protiúder,

- objekty, které budou ničeny jadernými údery, čas úderů (vlastních i nadřazeného stupně),

- objekty (cíle) ničení v době přípravy a vedení protiúderu komplexním palebným ničením nepřítele,

- úkoly vojska PVO,

- úkoly frontového a vojskového letectva,

- úkoly protitankových záloh a pohyblivých odřadů zatarasovacích,

- úkoly REB,

- hlavní úkoly všestranného zabezpečení,

- velení.

Tento plán se podle konkrétní situace při vedení obranné operace upřesňuje nebo může být zpracován nový.

Úkoly vojskům pro protiúder se stanoví do celé hloubky jeho provedení. V průběhu bojové činnosti mohou být upřesněny.

Při nevelkém vklínění nepřítele do obrany frontu se protiúdernému uskupení stanoví jeden celkový úkol — mohutným úderem zničit uskupení nepřítele, které se vklínilo, obnovit původní postavení a vytvořit podmínky k přechodu do útoku.

Při vklínění značných sil nepřítele na široké frontě a do velké hloubky, například-li se nepřítele dosáhnout druhého armádního pásma obrany, může se celkový úkol protiúderného uskupení frontu dělit na bližší a další.

Průzkum musí při přípravě protiúderu pomoci veliteli frontu určit nejvýhodnější dobu jeho vedení, upřesnit uskupení nepřítele, které se do obrany frontu vklínilo, jeho silná a slabá místa, zjistit rozmístění prostředků jaderného napadení a záloh, dobu a směry možného zasazení záloh do sražení.

Velký význam pro úspěch protiúderu mají:

- utajení a jeho příprava v krátkých časových lhůtách,

- spolehlivé překrytí vojsk proti úderům ze vzduchu,

- včasná opatření k boji se vzdušnými výsadky, průzkumnými a diverzními skupinami nepřítele, k ochraně týlových objektů, zvláště přechodů přes vodní toky a mostů na osách přesunu vojsk k vedení protiúderu.

Velitel frontu musí přijmout veškerá opatření k tomu, aby protiúder byl zahájen mohutným nenadálým palebným úderem dělostřelectva a raketového vojska a hromadným umičováním radioelektronických systémů velení nepřítele prostředky rušení a ničení palebných prostředků.

Jedním z předpokladů úspěšného vedení protiúderu je získání a udržení operační nebo taktické převahy ve vzduchu. Hlavní úsilí sil a prostředků vojska PVO musí být soustředěno na překrytí hlavního uskupení vojsk, které protiúder řeší.

V závislosti na situaci se může frontový protiúder zahajovat buď rozvinutím vojsk po přesunu z hloubky, nebo z bez-

prostředního dotyku s nepřítelem. Je možná i kombinace obou způsobů zasazení vojsk do sražení — jedna část vojsk protiúderného uskupení povede úder po přesunu z hloubky a druhá bezprostředně přechodem z obrany do útoku po nutném přeskupení vojsk.

Protiúderné uskupení na čáry rozvinutí se přesunuje v co nejkratší době, skrytě, s dodržováním zásad maskování, se zřetelem k možnému střetnutí s pronikajícím uskupením nepřítele, úderům jeho vysoce přesných zbraní, průzkumných palebných systémů a jeho letectva. Svazky a útvary se zpravidla přesunují v rozptýlených sestavách, v plukovních nebo praporečných proudech převážně v noci nebo za snížené viditelnosti. Zvláštní pozornost se přitom věnuje klamným přesunům vojsk a dašm opatřením k oklamání nepřítele, dále nepřetržitému průzkumu nepřítele a terénu na osách přesunu a pořádkové služby. K překrytí boků protiúderného uskupení se mohou využívat protitankové zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací.

Činnost vojsk, která působí v sestavě protiúderného uskupení, musí být rozhodná, vedená bez zastávek, ve vysokém tempu a s krajním úsilím do celé hloubky stanoveného úkolu. Narůstání úsilí v průběhu protiúderu se dosahuje prováděním jaderných (palebných) úderů, zasazením záloh, svazků a útvarů přesunutých z jiných směrů a přechodem do útoku vojsk, která se bránila na křídlech.

V průběhu protiúderu je třeba věnovat zvláštní pozornost zmaření činnosti a opatření nepřítele, zaměřených na odražení protiúderu a dále spolehlivému zabezpečení boků útočících vojsk. S tímto cílem je třeba vést zesílený průzkum, úderu na přisunované zálohy nepřítele a jeho vojska, která se přeskupují z jiných směrů. Na ohrožených směrech se rozvíjejí protitankové zálohy, pohyblivé odřady zatarasovací, zřizují se ženijní zátarasy. Zálohy všeho druhu, které se zavázaly do boje, se obnovují vyčleněním sil a prostředků z bránících se vojsk i z dalších záloh frontu.

K ovládnutí a zničení jaderných prostředků, míst velení, spojovacích uzlů a

rovněž k ovládnutí výhodných čar a prostorů na osách přesunu nepřátelských záloh se mohou využívat úspěšně vzdušné výsadky, úderné výsadkové útvary a svazky.

Sestava vojsk pro vedení protiúderu musí zabezpečovat dosažení rozhodné převahy sil a prostředků nad nepřítelem na stanovených směrech, rychlé využití palebných úderů, mohutný počáteční úder a zničení vklínivšího se nepřátelského uskupení v krátké době. Zpravidla bude sestava vojsk v protiúderu uspořádána do jednoho nebo dvou sledů. Přitom je výhodné, aby svazky měly v prvním sledu protiúderného uskupení více tankových pluků a pluků na bojových vozidlech pěchoty. Úderu proti nepříтели je třeba vést překvapivě, na zranitelná místa, zvláště na jeho nekryté boky.

Frontový protiúder může být veden i v podmínkách, kdy nepřátelské uskupení, které proniklo do hloubky, není ještě zastaveno a pokračuje v útoku. To může být zvláště typické na počátku války. V takovém případě může mít činnost stran charakter střetného sražení. Velký význam přitom bude mít předstížení nepřítele ve vedení jaderných (palebných) úderů, v rychlém rozvíjení vojsk do předbojových nebo bojových sestav, směla a rozhodná činnost vojsk.

V podmínkách, kdy útočící nepřítel zvyšuje sílu úderů, pokračuje v útoku do hloubky obrany a vojska frontu utrpěla velké ztráty, může být vedení frontového protiúderu neúčelné. V tomto případě může být výhodnější využít svazky druhého sledu a zálohy frontu k zaujetí obrany na jednom z připravených armádních nebo frontových pásem obrany a ničit nepřítele obrannou činností. Frontový protiúder může být veden v dašm po posílení frontu zálohami hlavního velitelství na valčíšti.

Velení při vedení frontového protiúderu bude velitel frontu zpravidla uskutečňovat z předstředního místa velení u velitele armády v blízkosti čáry zasazení do protiúderu. Ve značné míře bude využíváno vzdušné místo velení. Ve výjimečných případech může být zřízeno pro vedení protiúderu i pomocné velitelské stanoviště.

Frontový protiúder v obranné operaci frontu na počátku války bude rozhodujícím momentem vedení obranné operace. Proto musí být věnována jeho přípravě, organizaci i vedení mimořádná pozornost, zvláště při vytváření protiúderného uskupení, které se často bude muset vytvářet ze svazků a frontových záloh rozmístěných na velké vzdálenosti, zabezpečení jejich přesunů. To bude vyžadovat i konkrétní a těsnou součinnost s orgány teritoria.